

Beslutningsforslag nr. B 127. Fremsat den 17. februar 2004 af Sandy Brinck (S), Jørn Pedersen (S) og Grete Schødt (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om bedre omsorg i hjemmeplejen med fokus på udvikling, helbred og forebyggelse

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2004 at fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage de nødvendige ændringer i administrative forskrifter til ændring af hjemmeplejen med henblik på at

- tilføje sociale kriterier i visitationen til afværgelse af ensomhed og depressioner m.v. og
- indføre udviklingsmål i hjemmeplejen som organiseringsprincip med henblik på en helhedsorienteret indsats for borgeren.

Bemærkninger til forslaget

Baggrund

Hjemmeplejen har gennem de senere år været diskuteret ofte og indgående i pressen, i Folketinget og i de danske hjem. Diskussionen har været kritisk over for en hjemmepleje med manglende omsorg og stive regler, kontrolsystemer, stopure og skemaer. Hjemmeplejen er kort sagt blevet for maskinel og mindre omsorgsorienteret. Denne kritik er Socialdemokratiet enig i.

Gennem de sidste 10 år har udviklingen inden for hjemmeplejen bl.a. været at styrke retssikkerheden for brugerne samt at sikre mere gennemsuelighed og en mere effektiv organisering af hjemmeplejen. Det har givetvis været en nødvendig udvikling til gavn for brugernes retssikkerhed, men Socialdemokratiet mener, at udviklingen er tippet over, så kontrol og standardisering er gået ud over den menneskelige fleksibilitet og omsorg – elementer, som ethvert arbejde med mennesker bør indeholde. Der skal være en balance mellem menneskelig fleksibilitet og retssikkerhedsmæssige standarder.

De seneste års tiltag med frit valg af leverandør har bidraget betragteligt til, at balancen er tippet. Brugen er i stigende grad blevet en kunde, der skal have en standardvare, frem for at være en borger, som skal have individuel støtte til et godt og værdigt liv. Socialdemokratiet ønsker med dette forslag at genskabe balancen, så det sikres, at der både er retssikkerhed og menneskelighed i hjemmeplejen. De to målsætninger supplerer hinanden.

Formål

Med udgangspunkt i ovenstående er der således behov for en reform af organiseringen af og målet med hjemmeplejen.

Målet er, at hjemmeplejen får et klarere socialpolitisk sigte og konkrete socialpolitiske mål for den hjælp, der ydes, med et større fokus på omsorg, end tilfældet er i dag. Således står der f.eks. i dag i servicelovens kapitel 14, jf. lovbekendtgørelse nr. 764 af 26. august 2003, i overskriften: »Personlig hjælp, om-

sorg og pleje m.v.«; men herudover optræder begrebet omsorg ikke i de efterfølgende paragraffer.

Det kan undre, at hjemmehjælpen i Danmark er tilrettelagt ud fra styringsredskaber, som ikke anvendes i øvrige sociale serviceområder, hvor rammer og formål derimod er det fremherskende organiseringsprincip. Hjemmeplejens minutløse tilrettelæggelse finder eksempelvis *ikke* sted i daginstitutionerne, hvor hvert barn *ikke* er tildelt et antal minutters højtlesning, kram, toiletbesøg og lign. Derimod styres den pædagogiske pasning af målsætninger for arbejdet med børnene ud fra et udviklingsperspektiv og i tillid til personalets faglighed. Det samme gør sig gældende for støtte- og kontaktpersoner (SKP), hvor der gives en tidsramme, som medarbejder og bruger selv fastlægger den konkrete anvendelse af.

Socialdemokratiet ønsker, at der vises tillid til borgeren såvel som til personalet, så de i fællesskab kan tilrettelægge indholdet i hjemmehjælpen på baggrund af udviklingsmål med en tilhørende tidsramme. Forslaget stilles primært med udgangspunkt i de mange debatter omkring støtten til svage ældre. Socialdemokratiet vil dog erindre om, at hjemmepleje også tildeles yngre med behov for pleje i hjemmet, og at disse naturligvis også vil nyde gavn af forslaget.

Formålet er således at give hjemmeplejen et helhedssyn på den borger, som har brug for hjælp og støtte, samt at indarbejde et forebyggende sigte med den hjælp, som ydes. Borgeren skal igennem hjemmeplejen støttes til at mobilisere og trække på eget positivt overskud, som igen kan få borgeren til at modstå ensomhed, sygdom og lidelse.

Forebyggelse

Det er utrolig vigtigt, at hjemmeplejen ikke tager udgangspunkt i, at aldrig ufravigeligt medfører svækkelse. Tværtimod kan man med systematisk og grundigt forebyggende arbejde nedbringe en betragtelig del af de uønskede tilstande, der ofte indtræder hos ældre mennesker.

I sundhedsfremme- og forebyggelsesarbejdet er det vigtigt, at man ikke arbejder enten-eller, men forsøger

at kombinere de to tilgange i hverdagens aktiviteter, så borgeren kan forblive sund, rask og aktiv længst muligt. Bjørn Holstein, professor i medicinsk sociologi ved Panum Institutet, understregede på Folketingets høringer i 2001-02 om det aldrende samfund, at netop forebyggelse på ingen måde er for sent, men tværtimod er et ganske effektivt middel og med stor betydning for gamle mennesker, jf. Socialudvalget, alm. del – bilag 161.

Det kræver imidlertid, at der i endnu højere grad, end tilfældet er i dag, arbejdes målrettet for at forhindre sygdomme, ulykker og ensomhed. På Folketingets høringer i 2001-02 om det aldrende samfund blev det netop understreget af bl.a. professor og overlæge Marianne Schroll fra Bispebjerg Hospital, at forebyggelse af yderligere nedsættelse af funktionsevne bør foregå kontinuerligt frem for at lave lappeløsninger med hjælpemidler, efterhånden som behovet stiger, jf. Socialudvalget, alm. del. – bilag 161.

Ved fornuftig indretning af hjemmet og høje hygiejnestandarder m.v. kan man med forholdsvis få midler forebygge en forværret sundhedstilstand. Men også når uheldet er ude, skal genoptræning og andre tiltag forebygge nye komplikationer.

Samtidig er det vigtigt, at hjemmeplejen kan træne borgeren til at komme ud blandt andre mennesker, eventuelt støtte borgeren i at gå i terapien eller deltage i de aktiviteter, ældreorganisationer tilrettelægger lokalt. Det kan være at tilskynde til en daglig gåtur ved at indøve en rute og støtte borgeren i, at han/hun kan komme udenfor. Dette har både til formål at forbedre den ældres fysiske situation og at forbedre det »mentale helbred« hos den ældre. Depressioner og ensomhed hænger nøje sammen med, om man kommer uden for en dør, hvilket alt for mange ældre desværre ikke gør.

Socialdemokratiet ønsker således at tilføje sociale kriterier til at afhjælpe og forebygge sociale problemer såsom ensomhed som en del af hjemmeplejen. Hjemmeplejen er i dag koncentreret om praktisk hjælp og pleje. I det omfang sociale problemer nævnes i gældende lov, er det som baggrund for manglende evne til at udføre de praktiske gøremål i hjemmet og ved personlig pleje. Dette er ikke nok i et samfund, hvor flere og flere ældes langt væk fra den øvrige familie, og hvor den enkelte i højere grad har behov for at skabe egne netværk. Sociale kriterier skal indgå i visitationen, således at tildelingen sker med baggrund i det konkrete behov og som udgangspunkt er midlertidig – med henblik på at støtte borgeren i at skabe sine egne netværk.

Rammestyning via udviklingsmål

Fokus skal flyttes væk fra, hvad borgeren *ikke* kan.

Socialdemokratiet foreslår, at udgangspunktet for tildeling flyttes fra funktionsnedsættelser til fokus på støtte til at bevare værdighed, respekt og selvstændighed, herunder opøvelse og bevarelse af funktioner. Hvor udgangspunktet i dag er den enkeltes funktionsnedsættelse(r), ønsker Socialdemokratiet at ændre udgangspunktet, således at der i højere grad tages udgangspunkt i det, borgeren *kan*. Borgeren skal i langt større udstrækning støttes til at mobilisere og trække på eget positive overskud. Dette skal være udgangspunktet for den dialog mellem borger og hjemmehjælp, der skal danne ramme om tilrettelæggelsen af den hjælp, som borgeren skal modtage. Hermed vil der stadig være visitationskriterier til vurdering af den enkeltes behov, men disse skal indeholde socialpolitiske udviklingsmål.

Tilfredshed gennem indflydelse

Målet er en øget tilfredshed for både bruger og personale. Frem for en ydelsesbeskrivelse med ensartethed ønsker socialdemokratiet at give brugerne fleksibilitet og personalet mulighed for at bruge sin faglighed. Ønsket er at sætte borgeren i centrum. Det må og skal være således, at systemet tilpasser sig borgerens behov – det er ikke borgeren, der skal indstille og tilpasse sine behov efter systemet! Det er i mødet mellem borger og personale, at de konkrete ydelser defineres, og ikke ud fra færdiglavede skemaer.

En mere fleksibel model med øget selvbestemmelse til borgeren er en mere værdig måde at tilrettelægge den hjælp, det offentlige yder, på – en hjælp, der ydes i respekt for brugerens individuelle behov og livets gang, hvor forskellige dage kan medføre forskellige behov. Disse behov må og skal have forrang på bekostning af fastlagte skemaer og rigide regelsæt.

Det er vigtigt for borgerne, at der er tryk og visshed omkring den hjælp, de modtager, hvilket opnås via en aftale, som borgeren har indflydelse på som aftalepartner. De formulerede mål for borgerens udvikling bliver udgangspunktet for en aftale mellem personalet og borgeren om, hvad borgeren kan forvente af hjælp, hvornår hjælpen udføres samt med hvilket formål. Visitationen opstiller udviklingsmål i dialog med borgeren, hvor kommunens kvalitetsstandarder benyttes til at tildele en tidsramme til opfyldelse af disse mål. Aftalen kan ændres og tilpasses mellem borgeren og personalet, ligesom de på baggrund af en helhedsvurdering kan vende tilbage til visitator med henblik på at ændre mål og tidsramme.

Tværfaglige team – helhed og færre ansigter – tryghed for brugeren

Alt for mange hjemmehjælpsbrugere møder et utal af personale i deres hjem, hvilket dels ikke giver optimal tryghed, dels hindrer en ordentlig omsorg, da dette kræver kendskab til det menneske, man skal hjælpe. Målet er, at borgeren møder færre ansigter, og at dette fører til en bedre omsorg.

At ændre fokus fra funktionsnedsættelser hos borgeren til i stedet at anskue borgeren som det hele menneske, som han/hun er, forudsætter en tværfaglig organisering af personalet. Social- og sundhedshjælperen, hjemmehjælperen, hjemmesygeplejersken og fysioterapeuten bør derfor danne et team med tilhørende gruppering af brugere, hvor man gensidigt kan trække på de forskellige kompetencer, som disse faggrupper repræsenterer. På denne måde opnås helhed i indsatsen, samtidig med at borgerens hjem ikke bliver en »banegård« med tilrejsende personaler.

Denne målsætning støttes bl.a. af Marianne Schroll, overlæge og professor fra Bispebjerg Hospital, der på Folketingets høringer om det aldrende samfund netop pointerede, at rehabilitering af ældres funktionsevne kræver tværfaglighed, jf. Socialudvalget, alm. del – bilag 161. Dette gælder både ved genoptræning efter en operation og ved almindelig træning til opretholdelse eller forøgelse af funktionsniveau, hvor hjemmeplejen specifikt nævnes som stedet, hvor disse mål bør indgå.

Rekruttering og fastholdelse via arbejdsglæde og faglig stolthed

Personalet i hjemmeplejen har de seneste år måttet

lægge ører til megen negativ omtale i den offentlige debat. Der har været offentlig kritik af deres fag og indsats, samtidig med at de i deres daglige arbejde oplever en frustration over ikke at kunne levere en ordentlig omsorg og en frustration over manglende muligheder for at udøve den faglighed, de er uddannet til at møde brugeren med. Socialdemokratiet mener ikke, at den offentlige debats negative optik på hjemmeplejens indsats er berettiget, men anerkender, at der bør arbejdes målrettet for at genskabe den interne arbejdsglæde og faglige stolthed i hjemmeplejen. Hjemmeplejen har i dag alt for store problemer med sygefravær, nedslidning og arbejdsskader, som i meget høj grad kan ses som udtryk for manglende trivsel og stolthed omkring hjemmeplejens arbejde.

Derfor bør en reform af hjemmeplejen indtænke rekruttering og fastholdelse af personale. Socialdemokratiet er sikre på, at det både i forhold til rekruttering og fastholdelse handler om arbejdsglæde, og at der skal ydes en lang større indsats for at gøre det daglige arbejdsmiljø både sikrere og mere indholdsrigt. Den fremlagte reorganisering giver personalet større indflydelse på eget arbejde og udviser tillid til og krav om faglighed. Således imødekommer man ønsket om at gøre arbejdsdagen for den enkelte plejer mere udfordrende. Der er med andre ord tale om et større medejerskab hos den enkelte medarbejder i forhold til tilrettelæggelsen af det daglige arbejde.

Dette vil efter Socialdemokratiets klare overbevisning skabe større glæde i den enkelte plejers arbejdsdag og dermed smitte positivt af på arbejdsmiljøet, sygefraværet og ikke mindst hjælpen til brugeren.

Skriftlig fremsættelse

Sandy Brinck (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om bedre omsorg i hjemmeplejen med fokus på udvikling, helbred og forebyggelse.

(Beslutningsforslag nr. B 127).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.